

Rada Fundacji:
Danuta Przywara - Przewodnicząca
Henryka Bochniarz
Janusz Grzelak
Miroslaw Wyrzykowski
Ireneusz Cezary Kamiński
Hanna Machińska
Witolda Ewa Osiatyńska
Andrzej Rzepliński
Wojciech Sadurski

Zarząd Fundacji:
Prezes: Maciej Nowicki
Wiceprezes: Piotr Kładoczny
Sekretarz: Małgorzata Szuleka
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członkini: Aleksandra Iwanowska

Warszawa, dnia 28 lipca 2023 r.

673/2023/PIP/ZG

**Szanowny Pan
nadinsp. Paweł Dzierżak
Komendant Stołeczny Policji
ul. Nowolipie 2
00-150 Warszawa**

Szanowny Panie Komendancie,

I. WPROWADZENIE

Helsińska Fundacja Praw Człowieka¹ zwraca się z uprzejmą prośbą o odniesienie się do sprawy przedstawionej w publikacji *Mężczyzna zaatakował w tramwaju 15-latkę, bo miał tęńczową frotkę. Policjant do ofiary: „Podaj rękę na zgodę”*, która ukazała się na łamach Gazety Wyborczej². W artykule opisano atak na tle homofobicznym, do którego dojdź miało w Warszawie dnia 17 czerwca 2023 r. Funkcjonariusze Policji – po wyprowadzeniu agresora z tramwaju – stwierdzić mieli brak podstaw do interwencji i polecić pokrzywdzonemu nastolatkowi podanie ręki na zgodę napastnikowi.

II. STAN FAKTYCZNY

Jak wynika z przytoczonego wcześniej artykułu red. Wojciecha Karpieszuka, dnia 17 czerwca 2023 r. 15-letni Józef³, wracający wczesnym wieczorem do domu po Paradzie Równości, miał być świadkiem (nieopisywanego szerzej w publikacji) ataku na tle homofobicznym. Pokrzywdzeni, jak wskazał w publikacji Józef, mieli ze sobą tęnczowe flagi i wyglądali na młodszych niż 15 lat. Napastnik miał ok. 60 lat, wyzywał i pluł na nich. Zgodnie z relacją, był wyraźnie pijany, podróżował z partnerką i miał przy sobie czteropak piwa. Gdy Józef zareagował, agresor miał zobaczyć, że nosi on tęńczową frotkę i skierować w jego stronę homofobiczne wyzwiska.

¹ Dalej również jako: *HFPC, Fundacja*.

² W. Karpieszuk, *Mężczyzna zaatakował w tramwaju 15-latkę, bo miał tęńczową frotkę. Policjant do ofiary: "Podaj rękę na zgodę"*, Gazeta Wyborcza Warszawa 4.07.2023 r., <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,29926860,pijany-mezczyzna-zaatakowal-homofobicznie-15-latka-policjant.html> [dostęp: 7.07.2023 r.].

³ Nazwisko w publikacji było zastrzeżone do wiadomości redakcji.

Z relacji przedstawionej w publikacji wynika, że gdy autobus znalazł się przy przystanku na ul. Marszałkowskiej na wysokości ul. Królewskiej, mężczyzna wypchnął nastolatka z tramwaju, gdy ten podszedł do kabiny motorniczego. Józef miał wówczas wejść drugimi drzwiami ponownie do tramwaju i zadzwonić po Straż Miejską. Motorniczy polecił mu, żeby zawołał policjantów stojących przy skrzyżowaniu Marszałkowskiej i Świętokrzyskiej.

Funkcjonariusze wyprowadzić mieli napastnika z pojazdu i wysłuchać wersji zarówno jego, jak i pokrzywdzonego nastolatka. Jak wskazuje w publikacji Józef, policjant powiedział mężczyźnie, że ma go przeprosić i podać rękę na zgodę – na co nastolatek nie wyraził zgody. Poinformował również policjantów, że chce, by napastnik poniósł konsekwencje. Funkcjonariusze skomentować to mieli twierdzeniem, że „nie ma widocznych obrażeń, więc nie ma podstaw do interwencji”. Usłyszawszy od pokrzywdzonego, że został wypchnięty z tramwaju, skwitować mieli, że nastolatek szedł w Paradyżu Równości, ale „toleruj[e] tylko tych, którzy się z [nim] zgadzają”, a agresor korzystał z wolności słowa. Jeden z nich stwierdził miał również, że Józefowi „chodzi (...) tylko o rozgłos” i że „nie widzi tutaj naruszenia nietykalności”. Zgodzić się miał jedynie na spisanie danych mężczyzny wskazując, że dzięki temu będzie mógł wytoczyć przeciwko niemu powództwo.

W pewnym momencie, jak wskazano w publikacji, krzyche zaczęła partnerka napastnika, co skłonić miało funkcjonariuszy do zbadania pary alkomatem. Gdy okazało się, że mężczyzna miał ok. promila alkoholu, policjant poinformował, że zostanie zabrany do izby wytrzeźwień, a samo zgłoszenie Józefa nie zostało zarejestrowane.

Dwa dni po zdarzeniu Józef złożyć miał skargę w Komendzie Głównej Policji. Wskazać miał w niej, że działania funkcjonariusza odebrał jako poniżające. W momencie publikacji nie otrzymał jeszcze odpowiedzi na skargę.

III. STAN PRAWNY

Helsińska Fundacja Praw Człowieka jest organizacją pozarządową, której statutowym celem jest ochrona praw człowieka. Szczególnym przedmiotem zainteresowania Fundacji jest zakaz tortur, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, jak również zakaz dyskryminacji, w tym ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową. Mając na uwadze opisywane we wcześniejszej części pisma doniesienia medialne, pragniemy poczynić kilka uwag na kanwie niniejszej sprawy oraz standardów wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka⁴, orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka⁵ oraz innych instrumentów systemu ochrony praw podstawowych.

Na wstępie podkreślenia wymaga, że art. 3 EKPC, stanowiący o zakazie tortur, nieludzkiego lub poniżającego traktowania, jak podkreśla M.A. Nowicki, „zawiera jedną

---

⁴ Dalej również jako: *EKPC, Konwencja*.

⁵ Dalej również jako: *ETPC, Trybunał*.

z najbardziej podstawowych wartości demokratycznych społeczeństw”. Przepis ten ma charakter absolutny i nie dopuszcza żadnych wyjątków – nie istnieją okoliczności, które usprawiedliwiałyby uciekanie się do środków wypełniających znamiona tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania⁶. Tym samym wymaga on szczególnie rygorystycznego egzekwowania od państwa.

Za *poniżające* Europejski Trybunał Praw Człowieka uznawał w przeszłości takie traktowanie, które zdolne jest wzbudzić poczucie strachu, udręki i niższości, poniżenia i upokorzenia oraz ewentualnego złamania fizycznego lub moralnego oporu, skłonienia ofiary do działania wbrew woli lub sumieniu⁷. Jednocześnie Trybunał podkreślał, że może wystarczyć, że ofiara jest upokorzona w swoich własnych oczach, nawet jeśli nie w oczach innych, by dane traktowanie uznane zostało za poniżające⁸. Tym samym każde traktowanie jednostki przez funkcjonariuszy państwowych, które umniejsza godność ludzką, stanowi naruszenie art. 3 EKPC⁹.

W świetle przedmiotowej sprawy szczególnie istotne jest, że z art. 3 EKPC wynika nie tylko zakaz podejmowania działań i dopuszczania się zaniechań stanowiących tortury, niehumanitarnego lub poniżającego traktowanie przez funkcjonariuszy państwowych, ale i podjęcie rozsądnych środków w celu ochrony przed niewłaściwym traktowaniem ze strony prywatnych podmiotów¹⁰, zwłaszcza w odniesieniu do szczególnie narażonych na nie jednostek¹¹. W tym zakresie Trybunał zwracał uwagę m.in. na uczestników zgromadzeń publicznych na rzecz praw osób LGBTI, odnotowując, że zważywszy na historię publicznej wrogości wobec tej społeczności, władze krajowe powinny być świadome zagrożenia przemocą i tym samym zobowiązane są do zapewnienia zwiększonej ochrony ze strony państwa¹². Władze krajowe muszą zapewnić m.in. odpowiednie prawne regulacje, mające na celu zapobieżenie atakom na

---

⁶ Zob. M.A. Nowicki, *Wokół Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, LEX 2017, komentarz do art. 3 EKPC; zob. również wyrok ETPC z dnia 15.11.1996 r. w sprawie *Chahal przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 22414/93, § 96.

⁷ Wyrok ETPC z dnia 1.06.2010 r. w sprawie *Gäfgen przeciwko Niemcom*, skarga nr 22978/05, § 89.

⁸ Wyrok ETPC z dnia 28.09.2015 r. w sprawie *Bouyid przeciwko Belgii*, skarga nr 23380/09, § 87; wyrok ETPC z dnia 21.01.2011 r. w sprawie *M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji*, skarga nr 30696/09, § 220; wyrok ETPC z dnia 25.04.1978 r. w sprawie *Tyrer przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 58567/72, § 32.

⁹ Wyrok ETPC z dnia 27.04.2017 r. w sprawie *Zheredev przeciwko Ukrainie*, skarga nr 34015/07, § 86.

¹⁰ Wyrok ETPC z dnia 10.10.2002 r. w sprawie *D.P. i J.C. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 38719/97, § 109; wyrok ETPC z dnia 15.11.2011 r. w sprawie *M.P. i inni przeciwko Bułgarii*, skarga nr 22457/08, § 108; wyrok ETPC z dnia 10.05.2001 r. w sprawie *Z i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 29392/95, § 73.

¹¹ Wyrok ETPC z dnia 28.01.2014 r. w sprawie *O’Keeffe przeciwko Irlandii*, skarga nr 35810/09, § 144; wyrok ETPC z dnia 22.06.2021 r. w sprawie *R.B. przeciwko Estonii*, skarga nr 22597/16, § 78; wyrok ETPC z dnia 26.11.2002 r. w sprawie *E. i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 33218/96, § 88.

¹² Wyrok ETPC z dnia 12.05.2015 r. w sprawie *Identoba i inni przeciwko Gruzji*, skarga nr 73235/12, § 72.

nietykalność cielesną¹³. Niezależnie od możliwości przypisania odpowiedzialności władzom krajowym za akt przemocy mogący stanowić tortury, niehumanitarne lub poniżające traktowanie, ciąży na nich obowiązek przeprowadzenia w każdym przypadku rzetelnego i efektywnego postępowania¹⁴. Aby śledztwo uznać można było za skuteczne, powinno ono – co do zasady – doprowadzić do ustalenia stanu faktycznego oraz zidentyfikowania i ukarania osób odpowiedzialnych¹⁵. Władze obowiązane są odpowiednio szybko podjąć adekwatne środki w celu zabezpieczenia dowodów, a dochodzenie musi mieć charakter realny, tzn. sposób jego zorganizowania i prowadzenia musi spełniać pewne wymagania jakościowe, ustalone w orzecznictwie ETPC¹⁶.

Trybunał podkreślał, że organy państwowe mają zawsze obowiązek dążyć do wyjaśnienia faktów i nie mogą opierać się na pochopnych wnioskach, zmierzających jedynie do zamknięcia śledztwa – muszą za to podejmować wszelkie możliwe i uzasadnione kroki w celu zabezpieczenia materiału dowodowego¹⁷. Ponadto z orzecznictwa ETPC wynikają również szczególne wymagania, do których zaliczyć należy m.in.: niezależność organu prowadzącego dochodzenie¹⁸, sprawność¹⁹ i staranność działania zobowiązanego organu – w tym podjęcie wszelkich rozsądnie wymaganych kroków dla zabezpieczenia dowodów²⁰. Istotne jest przy tym dopełnienie należytej staranności przy zbieraniu materiału dowodowego, by zapewniona była jego dopuszczalność przed sądem – nieusuwalne naruszenie wymogów proceduralnych przez organy ścigania, skutkujące niedopuszczalnością zabezpieczonego materiału dowodowego, było również postrzegane przez Trybunał jako naruszenie art. 3 EKPC²¹.

---

¹³ Wyrok ETPC z dnia 20.10.2011 r. w sprawie *Stasi przeciwko Francji*, skarga nr 25001/07, § 80; wyrok ETPC z dnia 25.06.2009 r. w sprawie *Beganović przeciwko Chorwacji*, skarga nr 46423/06.

¹⁴ Wyrok ETPC z dnia 12.04.2016 r. w sprawie *M.C. i A.C. przeciwko Rumunii*, skarga nr 12060/12, § 110; wyrok ETPC z dnia 17.05.2022 r. w sprawie *Oganezova przeciwko Armenii*, skargi nr 71367/12 i 72961/12, § 83.

¹⁵ Wyrok ETPC z dnia 12.04.2016 r. w sprawie *M.C. i A.C. przeciwko Rumunii*, skarga nr 12060/12, § 111.

¹⁶ Wyrok ETPC z dnia 28.10.1998 r. w sprawie *Assenov and Others przeciwko Bułgarii*, skarga nr 24760/94, § 102; Wyrok ETPC z dnia 6.04.2000 r. w sprawie *Labita przeciwko Włochom*, skarga nr 26772/95, § 131; Wyrok ETPC z dnia 12.04.2007 r. w sprawie *Dzwonkowski przeciwko Polsce*, skarga nr 46702/99, §§ 61-62.

¹⁷ Wyrok ETPC z dnia 28.10.1998 r. w sprawie *Assenov i inni przeciwko Bułgarii*, skarga nr 24760/94, § 102; wyrok ETPC z dnia 6.04.2000 r. w sprawie *Labita przeciwko Włochom*, skarga nr 26772/95, § 131; Wyrok ETPC w sprawie *Dzwonkowski...*, §§ 61-62.

¹⁸ Wyrok ETPC z dnia 11.07.2006 r. w sprawie *Boiceno przeciwko Mołdawii*, skarga nr 41088/05, § 121.

¹⁹ Wyrok ETPC z dnia 11.03.2021 r. w sprawie *Baranin i Vukčević przeciwko Czarnogórze*, skargi nr 24655/18 i 24656/18, § 142.

²⁰ Wyrok ETPC z dnia 13.12.2012 r. w sprawie *El-Masri przeciwko Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii*, skarga nr 39630/09, § 183.

²¹ Wyrok ETPC z dnia 24.01.2008 r. w sprawie *Maslova i Nalbandov przeciwko Rosji*, skarga nr 839/02, § 94-95.

Na kanwie niniejszej sprawy szczególnego podkreślenia wymaga, że – zgodnie z wytycznymi Trybunału – „na władzach publicznych ciąży obowiązek podjęcia wszelkich rozsądnych kroków w celu ujawnienia wszelkich możliwych dyskryminacyjnych motywów” stojących za danym naruszeniem²². Obowiązek ten ściśle związany jest również z art. 14 EKPC²³, zgodnie z którym korzystanie z konwencyjnych praw i wolności musi być zapewnione bez dyskryminacji z jakichkolwiek przyczyn – w tym z uwagi na orientację seksualną i tożsamość płciową²⁴. Trybunał podkreślał, że traktowanie przemocy wynikającej z dyskryminacji tak samo jak przypadków pozbawionych tego kontekstu „stanowić będzie przemykanie oka na szczególny charakter aktów wyjątkowo destrukcyjnych dla praw podstawowych. Nietostrzeżenie tego szczególnego charakteru w traktowaniu takich przypadków może stanowić nieuzasadnione traktowanie nie do pogodzenia z art. 14 Konwencji”²⁵. Tym samym niedopełnienie ciężącego na państwie obowiązku prowadzenia rzetelnego postępowania i efektywnego wyjaśnienia aktów przemocy o charakterze dyskryminacyjnym powinno być rozpatrywane na gruncie art. 3 w zw. z art. 14 Konwencji²⁶. Nietostrzeżenie aktów przemocy z nienawiści i stojących za nimi motywów dyskryminacyjnych w ocenie Trybunału „byłoby równoznaczne z oficjalnym przyzwoleniem” na przestępstwa z nienawiści²⁷.

Co istotne, osoba pokrzywdzona nie musi faktycznie być osobą LGBTI, by doświadczyć dyskryminacji i przestępstw z nienawiści na tle orientacji seksualnej i tożsamości płciowej. Europejski Trybunał Praw Człowieka, podobnie jak Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, posługuje się pojęciem *dyskryminacji przez asocjację*. Oznacza to, że osoba doświadczająca dyskryminacji nie musi faktycznie posiadać cechy chronionej, wystarczy inne powiązanie z osobami ją posiadającą – np. udział w demonstracji wspierającej daną społeczność czy posługiwanie się określoną, kojarzącą się z nią symboliką²⁸.

---

²² Wyrok ETPC w sprawie *M.C. i A.C. przeciwko Rumunii*, § 113, tłumaczenie własne; podobnie, *mutatis mutandis*, wyrok ETPC z dnia 31.07.2012 r. w sprawie *Makhashevy przeciwko Rosji*, skarga nr 20546/07, § 138; wyrok ETPC w sprawie *Oganezova przeciwko Armenii*, § 85.

²³ Wyrok ETPC z dnia 7.10.2014 r. w sprawie *Begheluri i inni przeciwko Gruzji*, skarga nr 28490/02, § 173.

²⁴ Wyrok ETPC z dnia 21.12.1999 r. w sprawie *Salgueiro da Silva Mouta przeciwko Portugalii*, skarga nr 33290/96, § 28; wyrok ETPC z dnia 1.06.2023 r. w sprawie *Maymulakhin i Markiv przeciwko Ukrainie*, skarga nr 75135/14, § 62; wyrok ETPC z dnia 16.09.2021 r. w sprawie *X przeciwko Polsce*, skarga nr 20741/10, § 70; wyrok ETPC z dnia 14.01.2020 r. w sprawie *Beizaras i Levickas przeciwko Litwie*, skarga nr 41288/15, § 113; wyrok ETPC z dnia 20.11.2010 r. w sprawie *P.V. przeciwko Hiszpanii*, skarga nr 35159/09, § 30.

²⁵ Wyrok ETPC w sprawie *M.C. i A.C. przeciwko Rumunii*, tamże, tłumaczenie własne.

²⁶ Wyrok ETPC z dnia 8.10.2020 r. w sprawie *Aghdgomedashvili i Japaridze przeciwko Gruzji*, skarga nr 7224/11, § 36.

²⁷ Wyrok ETPC w sprawie *Identoba i inni przeciwko Gruzji*, § 77, tłumaczenie własne.

²⁸ Zob. np. *Dyskryminacja przez asocjację* [w:] *Podręcznik europejskiego prawa antidyskryminacyjnego*, Agencja Praw Podstawowych, Luksemburg 2019, s. 54-56. Zob. również wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 18.1.2015 r., sygn. akt V Ca 3611/14, LEX nr 2147965.

Trybunał podkreślał, że krajowe prawo karne powinno wprost odnosić się do dyskryminacji na gruncie orientacji seksualnej i tożsamości płciowej, a wystąpienie takich motywów powinno być postrzegane jako okoliczność obciążająca²⁹. Zwracał na to uwagę również Komitet Ministrów Rady Europy w rekomendacji dla państw członkowskich w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej³⁰. W rekomendacji podkreślono, że w kontekście przestępstw i innych zdarzeń na tle nienawiści władze krajowe zapewnić powinny m.in.: 1) efektywne, sprawne i bezstronne postępowania w sprawie tego rodzaju incydentów, a w razie potwierdzenia zarzutów – skuteczne pociągnięcie do odpowiedzialności i ukaranie; 2) by motywy o charakterze homo- lub transfobicznym uznawane mogły być za okoliczność obciążającą; 3) by osoby pokrzywdzone i świadkowie zachęceni byli do zgłaszania takich zdarzeń organom ścigania, a struktury wymiaru sprawiedliwości wyposażone były w odpowiednią wiedzę i umiejętności dla zidentyfikowania przestępstw z nienawiści i zapewnienia ochrony osobom pokrzywdzonym³¹. Również Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji³² podkreślała, że w sprawach dotyczących przemocy przeciwko osobom LGBTI organy ścigania powinny od samego początku brać pod uwagę potencjalne uprzedzenia sprawcy. Policja powinna również rzetelnie i szczegółowo badać wszystkie przypadki przemocy przeciwko osobom LGBTI³³.

Podejście organów ścigania do przestępstw z nienawiści i innych podobnych zdarzeń motywowanych uprzedzeniami ma szczególne znaczenie dla osób należących do mniejszości. Mimo to w badaniach prowadzonych przez unijną Agencję Praw Podstawowych spośród mieszkających w Polsce respondentów – osób LGBTI – którzy doświadczyli w ciągu pięciu lat poprzedzających przemoc fizycznej, w tym seksualnej, zaledwie 12% zgłosiło to Policji³⁴. Spośród osób pokrzywdzonych, które nie zgłosiły ataku organom ścigania, aż 36% zaniechało zawiadamiania w obawie przed homo- lub transfobiczną reakcją funkcjonariuszy³⁵. Doświadczenie przemocy nie jest przy tym rzadkie: 15% osób LGBTI mieszkających w Polsce i biorących udział w badaniach Agencji Praw Podstawowych doświadczyło przemocy fizycznej (w tym seksualnej) w ciągu 5 lat poprzedzających badanie, co stanowi najwyższy wynik wśród państw Unii Europejskiej³⁶.

---

²⁹ Tamże.

³⁰ Rekomendacja CM/Rec(2010)5 Komitetu Ministrów do państw członkowskich w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej, przyjęte przez Komitet Ministrów dnia 31.03.2010 r. na 1081. posiedzeniu zastępców ministrów.

³¹ Pkt I.A.1-3 Rekomendacji CM/Rec(2010)5.

³² Dalej również jako: *ECRI*.

³³ *Factsheet on LGBTI issues*, ECRI, 2021, <https://rm.coe.int/ecri-factsheet-lgbti-issues/1680a1960a> [dostęp: 12.07.2023 r.], § 35.

³⁴ *A long way to go for LGBTI equality*, Agencja Praw Podstawowych, Luksemburg 2020, s. 48.

³⁵ Tamże, s. 49.

³⁶ Tamże, s. 40.

Badania prowadzone przez Kampanię Przeciw Homofobii i Stowarzyszenie Lambda Warszawa we współpracy z Centrum Badań nad Uprzedzeniami i Wydziałem Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego wskazywały, że tylko „w latach 2019-2020 68,54% osób LGBTQA biorących udział w badaniu (...) doświadczyło co najmniej jednego typu zachowań przemocowych ze względu na swoją orientacją seksualną lub tożsamość płciową”³⁷. Spośród nich przemocy werbalnej doświadczyło 59,24%; gróźb 35,7%; przemocy fizycznej 13,72%; a seksualnej 21,8%³⁸. Aż 52,92% respondentów (6885 osób) informowało badaczy o doświadczeniu ataku lub zdarzenia, które mogłoby być sklasyfikowane jako przestępstwo motywowane uprzedzeniami³⁹. Jak wskazują autorzy opracowania, „[d]o aktów przemocy dochodzi bardzo często spontanicznie i powodem agresji (często osób nieznajomych, przechodniów) są nawet najdrobniejsze odstępstwa od heteroseksualnej normy (np. trzymanie się za rękę osób tej samej płci) lub przypadkowe «zauważenie» nieheteronormatywnej symboliki (np. tęczy)”⁴⁰. Przypadkowe, nieznanne wcześniej osoby, wskazywane były jako najczęstszy sprawcy – dotyczyło to 44,73% przypadków⁴¹; a miejsca publiczne – jako najczęstsze miejsce zdarzenia (37,2% przypadków)⁴². Jednocześnie jednak, zaledwie 2,5% zdarzeń została zgłoszona organom ścigania⁴³ – 51% respondentów w tym zakresie zadeklarowało, że przyczyną niezgłoszenia był brak wiary w skuteczność Policji; w 35,15% była to obawa, że Policja nie potraktuje sprawy poważnie; a w 18,35% strach przed docinkami ze strony funkcjonariuszy⁴⁴. Respondenci szerzej odnosili się również do braku zaufania do policjantów, niejednokrotnie wynikającego z wcześniejszych doświadczeń, homo- i transfobicznych postaw czy zniechęcania przez samych funkcjonariuszy do zgłaszania przestępstw⁴⁵. Z obserwacjami tymi korespondują również inne analizy⁴⁶. W innych badaniach Kampanii Przeciw Homofobii respondenci wskazywali, że najpoważniejszych przypadków motywowanej nienawiścią przemocy, których doświadczyli, nie zgłaszali, ponieważ nie sądzili, że Policja chciałaby coś zrobić z ich zgłoszeniem (43,5%

---

³⁷ M. Winiewski, M. Świder (red.), *Sytuacja społeczna osób LGBTQA w Polsce. Raport za lata 2019-2020*, Kampania Przeciw Homofobii i Stowarzyszenie Lambda Warszawa, Warszawa 2021 r., s. 130.

³⁸ Tamże, s. 132.

³⁹ Tamże, s. 143.

⁴⁰ Tamże, s. 144.

⁴¹ Tamże, s. 146. Sprawcy nieznani respondentom stanowili 25,2% w badaniach opisywanych w publikacji: P. Górską i inni, *Hate no more. Raport o Polsce. Homofobiczne i transfobiczne przestępstwa a wymiar sprawiedliwości*, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2016, s. 26.

⁴² Tamże, s. 147. Podobnie w publikacji P. Górskiej i innych – 33,5% najpoważniejszych incydentów miało miejsce w miejscu publicznym, kolejne 5,1% w komunikacji publicznej i 4,6% w parku lub lesie.

⁴³ W publikacji P. Górskiej i innych – 5,2%.

⁴⁴ Tamże, s. 149.

⁴⁵ Tamże, s. 149-152.

⁴⁶ Zob. np. *Po marszu: Przestępstwa z nienawiści wobec osób LGBTI oraz sojusznicych [w:] „Byliśmy traktowani jak przestępcy”. Od atmosfery wrogości po nękanie osób broniących praw LGBTI*, Amnesty International, Londyn 2022, s. 36-40; *Tęczowa Noc: użycie siły, zatrzymanie i profilowanie osób aktywistycznych LGBTI [w:]* Tamże, s. 40-53.

respondentów)⁴⁷. Ponad połowa uczestników badania (57,1%) twierdziła, że była zniechęcana przez funkcjonariuszy do złożenia zawiadomienia, często z uwagi na brak uszkodzenia ciała na okres dłuższy niż 7 dni. Choć mimo to większość złożonych zawiadomień była przyjmowana, LGBTI-fobiczną motywację sprawcy odnotowywano wprost jedynie w niecałej ¼ zgłoszeń⁴⁸.

IV. PODSUMOWANIE

Motywowana uprzedzeniami przemoc wymaga szczególnego podejścia ze strony organów ścigania. W każdym takim przypadku musi być prowadzone rzetelne śledztwo, obejmujące również odniesienie do motywów działania sprawcy. Wymogi te nie tylko wynikają z międzynarodowych standardów praw człowieka – są one również niezbędne dla tworzenia poczucia bezpieczeństwa osób przynależących do grup dyskryminowanych i budowania zaufania do państwa.

Mając na uwadze stan faktyczny niniejszej sprawy oraz uwagi przedstawione w stanie prawnym, zwracamy się z uprzejmą prośbą do Pana Komendanta o odniesienie się do przedmiotowej sprawy. W szczególności prosimy o informację w zakresie rozpoznania skargi na funkcjonariusza, jak również czy interwencja zarejestrowana została za pomocą kamery nasobnej, a jeśli tak – czy nagranie to zostało zapisane jako dowód. Będziemy również wdzięczni za wskazanie liczby skarg składanych na funkcjonariuszy garnizonu stołecznego w latach 2019-2023 z uwagi na dyskryminację na tle orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej osób, względem których podejmowano interwencję oraz za informację na temat działań podejmowanych przez dowództwo garnizonu stołecznego w celu zwiększenia wrażliwości funkcjonariuszy na przestępstwa motywowane uprzedzeniami, w tym względem osób LGBTI.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

Łępek Wyneń Stecuk

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
WICEPREZES ZARZĄDU
Piotr Kładoczny

⁴⁷ P. Górski i inni, *Hate no more...*, s. 30.

⁴⁸ Tamże, s. 31-32.